

Wymagania na oceny do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 6

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				Ocena celująca Uczeń:
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy – przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów prowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie postępuje się terminami: <i>karawela</i>, <i>kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw – przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie postępuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazywano Indianami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie postępuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żegluga a podejmowaniem dalekich wypraw morskich
2. Skutki odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none"> – cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania – podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa – zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nazwy różnych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) – przy pomocy nauczyciela postępuje się terminami: <i>Stary Świat</i>, <i>Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków – wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych – poprawnie postępuje się terminem: <i>konkwistador</i> – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie 	

				– wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej	niewolników na plantacjach w Ameryce – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska	Francisco Pizarro)	
3. Renesans – narodziny nowej epoki	– renesans – cechy charakterystyczne epoki – humaniści i ich poglądy – ideał człowieka w dobie renesansu – wynalezienie druku i jego znaczenie	– zaznacza na osi czasu epokę renesansu – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań	– poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i> , – podaje czas trwania epoki renesansu – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu	– poprawnie posługuje się terminami: <i>antykw</i> , <i>humanizm</i> – charakteryzuje epokę renesansu – wyjaśnia nazwę nowej epoki	– wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu – przedstawia poglądy humanistów	– wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy – porównuje pracę kopyisty z pracą w średniowiecznej drukarni	
4. Kultura renesansu w Europie	– renesansowa radość życia – architektura renesansu – wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła	– wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, – wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia	– wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia – poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> – wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł	– charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, – poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i> , podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką	– poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka</i> , <i>arkada</i> , <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych	– poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> – podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę	
5. Reformacja – czas wielkich zmian	– kryzys Kościoła katolickiego – Marcin Luter i jego poglądy – reformacja i jej następstwa	– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> – wymienia wyznania	– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja</i> , <i>protestanci</i> – określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor</i> , <i>celibat</i> , <i>zbór</i> – wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji	– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra – opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego</i>	– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina – wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej	

		protestanckie	czasu	przedstawia skutki reformacji	religia	
		– wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji	– charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	– przedstawia skutki reformacji	– przedstawia na mapie podział religijny Europy	
6. Kontrreformacja	– postanowienia soboru trydenckiego – działalność jezuitów – wojna trzydziestoletnia i jej następstwa	– poprawnie postępuje się terminem: <i>sobór przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie</i> – wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją – oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	– poprawnie postępuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i> – przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego – poprawnie postępuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

1. Demokracja szlachecka	– szlachta i jej zajęcia – prawa i obowiązki szlachty – sejm walny i sejmiki ziemskie	– poprawnie postępuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach – wymienia zajęcia szlachty – wskazuje na ilustracji postać szlachcica	– poprawnie postępuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> – wymienia izby sejmu walnego – przedstawia różnicowanie stanu szlacheckiego	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, terminem: <i>pospolite ruszenie</i> – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505)	– poprawnie postępuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym – charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień – przedstawia skład izb sejmu walnego	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski – wyjaśnia, kto
--------------------------	---	---	---	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i> 		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki 	<p>sprawował władzę w Rzeczypospolitej</p>
2. W folwarku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> - folwark szlachecki - gospodarza - działalność szlachty - spław wiślany - statuty piotrkowskie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> - na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego - opisuje zajęcia chłopów i mieszczan 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> - przedstawia gospodarczą działalność szlachty - wskazuje na mapie Pomorza Gdańskiego i najważniejsze porty położone nad Wisłą - wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje - wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich - tłumaczy, dlaczego szlachta uchwalila ustawy antychłopskie i antymieszczańskie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki - wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom - wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego 		
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> - ostatni Jagiellonowie na tronie Polski - wojna z zakonem krzyżackim 1519-1521 - hołd pruski i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starożytnego i Zygmunta Augusta - podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starożytnego i Albrechta Hohenzollerna 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wojny polski z zakonem krzyżackim (1519-1521 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>hołd lenny</i> - przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego 		

4. Odrodzenie na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> - idee renesansowe w Polsce - literatura polskiego renesansu i jej twórcy - renesansowy Wawel Jagiellonów - odkrycie Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej - wskazuje Wawel jako przykład budowy renesansowej w Polsce - poprawnie postępuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce - wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim - charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>arras</i>, <i>kruzganki</i>, <i>mecenat</i> - charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego - opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce - uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu - przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>teoria geocentryczna</i>, <i>teoria heliocentryczna</i> - wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce - przedstawia zastąpi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu - przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski - opisuje wybrana budowle renesansową w swoim regionie
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> - geneza unii lubelskiej - postanowienia unii lubelskiej - struktura narodowa i wyznaniowa i Rzeczpospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii - podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>unia personalna</i>, <i>unia realna</i> - wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów - wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia unii lubelskiej - charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową i Rzeczpospolitej - analizuje wygląd herbu i Rzeczpospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje skutki utworzenia Rzeczpospolitej Obojga Narodów - wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości - wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczpospolitej Obojga Narodów
6. „Państwo bez stosów”	<ul style="list-style-type: none"> - Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym - Akt <i>konfederacji warszawskiej</i> - reformacja w 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wielowyznaniowość i Rzeczpospolitej - poprawnie postępuje się terminem: <i>tolerancja</i> - zauważa potrzebę 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej - poprawnie postępuje się terminem: <i>innowierca</i> - nazywa świętynie różnych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>katolicyzm</i>, <i>judaizm</i>, <i>luteranizm</i>, <i>prawosławie</i> - charakteryzuje strukturę wyznaniową i 	<ul style="list-style-type: none"> - nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań - wyjaśnia związek

	Polsce	poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	– podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	wyznań – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa i Rzeczypospolitej	Rzeczypospolitej – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców i Rzeczypospolitej
7. Pierwsza wolna elekcja	– przyczyny elekcyjności tronu polskiego – przebieg pierwszej wolnej elekcji – Artykuły <i>henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i> – następstwa wolnych elekcji	– poprawnie postępuje się terminem: <i>elekcja</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji – wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	– poprawnie postępuje się terminami: <i>wolna elekcja</i> , <i>bezkrólewie</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był Interrex	– przedstawia zasady wyboru monarchy – na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji – wyjaśnia skutki wolnych elekcji	– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni – poprawnie postępuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie</i> , <i>pacta conventa</i>	– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej

1. Wojny z Rosją	– wojny Stefana Batoro o Inflanty – dymitriada i polska interwencja w Rosji – pokój w Polanowie	– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie – wymienia Stefana Batoro jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski – poprawnie postępuje się terminem: <i>hetman</i>	– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka – przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batoro – podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem	– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty – poprawnie postępuje się terminami: <i>piechota wybraniecka</i> , <i>dymitriada</i> , <i>Kremł</i> , <i>bojar</i> – opisuje następstwa dymitriady – wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)	– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo – wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca – wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji – podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)	– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji – przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
------------------	---	--	---	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem - wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji - przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów - tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki powstania Chmielnickiego - wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) - ocenia politykę szlachty wobec Kozaków
<p>2. Początek wojen ze Szwecją</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji - wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę - wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy - poprawnie postępuje się terminem: <i>Zaporoże</i> - wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporozie i Dzikie Pola - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego przemieszczono stolicę z Krakowa do Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie - omawia główne etapy powstania - wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską - wskazuje na mapie Perejasław - podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)
<p>3. Powstanie Chmielnickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wazowie na tronie Polski - przyczyny wojen ze Szwecją - wojna o Inflanty - walka o ujście Wisły - skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. - Warszawa stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy - poprawnie postępuje się terminem: <i>Zaporoże</i> - wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporozie i Dzikie Pola - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy - przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków - wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko) - uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki powstania Chmielnickiego - wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) - ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

<p>4. Potop szwedzki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją - najazd Szwedów na Polskę w latach 1655-1660 - postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy - skutki potopu 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> - wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty - wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem - przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655-1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) - charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książące 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich - wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego - wymienia postanowienia pokoju w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki potopu szwedzkiego - wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego
<p>5. Wojny z Turcją</p>	<ul style="list-style-type: none"> - imperium osmańskie - przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. - wojna o Mołdawię - najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki - odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>sultan</i>, <i>husarz</i>, <i>janczar</i> - podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń - wskazuje na mapie Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>islam</i>, <i>wezyr</i> - charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy - podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) - wymienia skutki wojen z Turcją - wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz</i>, <i>ekspansja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) - wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) - wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. - przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię - wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu - przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.
<p>6. Kryzys Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - skutki wojen prowadzonych przez Rzeczypospolitą w XVII w. - sytuacja polityczno- 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczypospolitą 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczypospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> - wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczypospolitą (Inflanty, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego - wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz

	gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.	– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.		– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.
7. Barok i sarmatyzm	– barok – epoka kontrastów – cechy charakterystyczne stylu barokowego – architektura i sztuka barokowa – Sarmaci i ich obyczaje	– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)	– poprawnie postępuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie	– poprawnie postępuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie	– poprawnie postępuje się terminami: <i>putto</i> , <i>ornament</i> – wyjaśnia genezę epoki baroku – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki – wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa	– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki						
1. Monarchia absolutna we Francji	– Edykt nantejski i jego skutki – umiactwienie władzy monarchy we Francji – rządy absolutne Ludwika XIV – Francja potęgą militarną i gospodarczą	– krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego – wskazuje na mapie Francję	– poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> – wymienia uprawienia monarchy absolutnego – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce – wskazuje czas panowania Ludwika XIV	– poprawnie postępuje się terminami: <i>manufaktura</i> , <i>cło</i> , <i>import</i> , <i>eksport</i> – wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą – przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji	– poprawnie postępuje się terminem: <i>hugenoci</i> – opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) – omawia politykę gospodarczą ministra Colberta – opowiada o twórczości	– przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy – wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV

	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm angielski - konflikt Karola I z parlamentem - dyktatura Olivera Cromwella - ukształtowanie się monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Anglię i Londyn - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>parlament</i> - wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej 	<p>(XVII w.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> - wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej - wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego - przedstawia zakres władzy dyktatora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem - przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego - charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<p>Mollera</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojalści</i> - przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania - wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii - porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
<p>2. Monarchia parlamentar na w Anglii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm angielski - konflikt Karola I z parlamentem - dyktatura Olivera Cromwella - ukształtowanie się monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Anglię i Londyn - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>parlament</i> - wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej 	<p>(XVII w.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> - wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej - wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego - przedstawia zakres władzy dyktatora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem - przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego - charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<p>Mollera</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojalści</i> - przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania - wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii - porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
<p>3. Oświecenie w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ideologia oświecenia - wybitni myśliciele doby oświecenia - trójpodział władzy według Monteskiusza - najważniejsze dokonania naukowe oświecenia - architektura oświeceniowa 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>oświecenie</i> - zaznacza na osi czasu epokę oświecenia - podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>klasycyzm</i> - wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie - charakteryzuje styl klasycystyczny - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym - wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia - tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ideologię oświecenia - przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau - poprawnie postępuje się terminem: <i>ateizm</i> - omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau - wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi - przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>

4. Nowe potęgi europejskie	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm oświecony - narodziny potęgi Prus - monarchia austriackich Habsburgów - Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. - wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus - wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia 	<p>nazwana oświeceniem</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm</i>, <i>absolutyzm oświecony</i> - podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego - wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego - wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach - wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” - wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach - wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw - opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego - podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> - kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej - konflikt kolonistów z rządem brytyjskim - wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych - ustroj polityczny USA 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Stany Zjednoczone - określa czas powstania Stanów Zjednoczonych - wymienia Tadeusza Kościuskę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA - przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia</i>, <i>konstytucja</i> - wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej - wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) - wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim - porównuje pierwszą flagę USA z flagą 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim - opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty - poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.) - charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości - przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA - wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown - omawia zasięgi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA - opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA - wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres</i>, <i>Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustroj polityczny USA

			współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice			
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Pierwsza Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	<ul style="list-style-type: none"> - unia personalna z Saksonią - początek ingerencji Rosji w sprawy Polski - podwojna elekcja w 1733 r. - rządy Augusta III - projekty reform Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. - opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i> - wskazuje na mapie Saksonię - wymienia przyczyny anarchii w Polsce - przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i> - wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedź, pij i popuszczaj pasą</i> - przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego - charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia genezę i postanowienia sejmiku niemieckiego - podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmiku niemieckiego (1717 r.) - wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski - opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego - wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej
2. Pierwszy rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> - Stanisław August Poniatowski królem Polski - pierwsze reformy nowego władcy - konfederacja barska - I rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) - wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie - przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski - wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. - wskazuje następstwa konfederacji barskiej - porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> - podaje datę zawązania konfederacji barskiej (1768 r.) - przedstawia cel walki konfederatów barskich - opowiada o przebiegu i decyzjach sejmiku rozbiorowego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny zawązania konfederacji barskiej 	

<p>3. Kultura polskiego oświecenia</p>	<p>– literatura okresu oświecenia – Teatr Narodowego i jego zadania – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce – reforma szkolnictwa w Polsce</p>	<p>– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenas sztuki – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej – poprawnie postępuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.</p>	<p>– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną – podaje przykłady budowli klasycystycznych – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego – przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” – omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN</p>	<p>– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform – przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia – wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej</p>	<p>– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie</p>
<p>4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja</p>	<p>– reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 Maja – wojna polsko-rosyjska w 1792 r. – drugi rozbiór Polski</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminem: <i>Konstytucja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) – wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski – na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta</p>	<p>– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) – wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru</p>	<p>– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiore – podaje cel obrad Sejmu Wielkiego – przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) – wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zielonkę</p>	<p>– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja – przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), – przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie</p>	<p>– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki</p>

			Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego			
5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch powstania kościuszkowskiego o – Uniwersał połaniecki – przebieg powstania – trzeci rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zabory</i> – wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania – wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki – poprawnie postępuje się terminem: <i>insurekcja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) – wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego – wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa – opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie – wskazuje na mapie Racławice i Połaniec – wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki – wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>uniwersał</i> – przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej – wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński

1. Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej – stany społeczne we Francji – wybuch rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – Francja 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Francję i Paryż – poprawnie postępuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej – opisuje położenie stanów społecznych we Francji – wyjaśnia zadania Konstytuanty – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela – poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji – opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) – charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
------------------------	--	--	--	---	---

	monarchią konstytucyjną	swoje święto narodowe 14 lipca						
2. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> - Francja republiką - terror jakobinów - upadek rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postuguje się terminami: <i>gilotyna</i>, <i>terror</i> - przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI - poprawnie postuguje się terminem: <i>republika</i> - charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a - wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postuguje się terminami: <i>jakobini</i>, <i>dyrektoriat</i> - opisuje rządy jakobinów - wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem - przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy - charakteryzuje rządy dyrektoriatu 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI - poprawnie postuguje się terminem: <i>republika</i> - charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a - wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postuguje się terminem: <i>gilotyna</i>, <i>terror</i> - przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postuguje się terminem: <i>republika</i> - charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a - wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji - ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
3. Epoka Napoleona Bonapartego	<ul style="list-style-type: none"> - obalenie rządów dyrektoriatu - Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów - Kodeks Napoleona - Napoleon u szczytu potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę - określa i pot. XIX w. jako epokę napoleońską - przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja - podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie - poprawnie postuguje się terminem: <i>zamoż. stanu</i> - przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona - wskazuje na mapie tereny zależne od Francji 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyrektoriatu - poprawnie postuguje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> - wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii - charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) - wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyrektoriatu - poprawnie postuguje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> - wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii - charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) - wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postuguje się terminem: <i>radycalizm</i> - wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia: <i>Revolucja pożera własne dzieci</i> - przedstawia skutki rządów jakobinów - wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

<p>4. Upadek Napoleona</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyprawa na Rosję - odwrót Wielkiej Armii - bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> - wskazuje na mapie Rosję i Moskwę - opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję - opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia - wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” - wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> - przedstawia strategię obronną Rosji - opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję - podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) - przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona - podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) - wskazuje na mapie Borodino - omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny klęski Napoleona
<p>5. Legiony Polskie we Włoszech</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Polacy po utracie niepodległości - utworzenie Legionów Polskich we Włoszech - organizacja i zasady życia legionowego - udział legionistów w wojnach napoleońskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia państwa zaborcze - wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki - podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) - wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo - przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli udział na niepodległość z Napoleonem - opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich - przedstawia powody wystania legionistów na San Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości - charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich - wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
<p>6. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Księstwa Warszawskiego - konstytucja Księstwa Warszawskiego - Polacy pod rozkazami Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie - podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, - wskazuje na mapie Tylicz - podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego - przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego - wskazuje na mapie Raszyn - wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego - wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków - podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)

					Legionach	Somosierę – opowiada o szarzy polskich szwolezerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk	
--	--	--	--	--	-----------	--	--

Legion *Somosierę*

